

ר' עובדיה מברטנורא
זוגות, דב' זוגות הוי תכשיט,
לפי ששנינו מקום יש בראש
להניח בו שני תפילין, וכל כמה
דהוי תכשיט שרי. ומשום בל
תוסיף ליכא הכא, דאין כאן
מצות תפילין כלל אלא כשאר
מלבוש דעלמא, ואין הלכה
כרבן גמליאל: בישנות. שניכר
הקשר, דודאי תפילין הן ויש
בהן קדושה ואסור להניחן
במקום בזיון: אבל בחדשות.
אין מחללין שבת עליהן
להכניסן, דלמא קמיע בעלמא
נינהו, ואין קדושה אלא בעשוין
כהלכתן לשמן: צבותים.
קשורים כל זוג זוג לעצמו:
כרוכים. הרבה ביחד: מחשיך
עליהן. יושב ומשמרם שם עד
שתחשך, ומשחשיכה מכניסן
כולם ביחד. וכגון שהם מרובים,
שאם יביאם זוג זוג לא תכלה
הבאתן קודם הלילה, שאם הם
בענין שתכלה הכנסתן לבית
קודם הלילה מכניסן זוג זוג
כדאמרן: ובסכנה. שגורו שמד
שלא להניח תפילין. ומתניתין
חסורי מחסרא והכי קתני, במה
בדברים אמורים? בסכנה של
שמד, אבל אם מתיירא לשהות
שם מפני הלסטים, מוליכין
פחות פחות מד' אמות: ב ר"ש
אומר נותנן להבירן. ואינו
מוליכין פחות [פחות] מד' אמות
כשמתירא מפני לסטים, גזירה
שמה יעבירם מתחלת ד' לסוף

ומכניסין וחולצין, וחוזר ומניח זוג אחר עד שמכניסין
את כולם. שהואיל ומעיקר הדין שבת זמן תפילין,
אינו יכול להניח שני זוגות בבית אחת, שעובר על "בל
תוסיף".

רבן גמליאל אומר: יכניסן שני שנים - שני
זוגות בבית אחת, שסובר ששבת לאו זמן תפילין ולכן
אין בזה משום "בל תוסיף", וגם כשמניחם שני זוגות
בבית אחת עדיין דרך מלבוש הם, שהרי יש מקום ביד
ובראש להניח שני זוגות. **במה דברים אמורים**
שהמוצא תפילין בשבת מכניסן דרך מלבוש?
בישנות - במוצא תפילין ישנות, שהרצועות
קשורות כקשר של תפילין וברור שהן תפילין, **אבל**
בחדשות - שהרצועות אינן קשורות כתפילין או
שאינן להם רצועות כלל - **פטור** מלהכניסן בשבת,
שמה אינן תפילין אלא קמיעות סתם.

מצאן צבתים - שכל זוג זוג קשור לעצמו או
כריכות - תפילין בודדות הכרוכות יחד בערבוביה -
מחשיך עליהן - ממתין שם עד שתחשך **ומביאן**
במוצאי שבת, שהואיל ולא יספיק להכניס את כולם
קודם שתחשך עדיף שיחכה למוצאי שבת ויביא את
כולם בבית אחת. **ובסכנה** של שמד, שגזרו לא להניח
תפילין ומפחד להכניסם שמה יתפסוהו - **מכסין**
שלא יהיו מוטלין בביזיון **והולך לו**:⁸³

משנה ב

רבי שמעון אומר: בסכנת ליסטים, אינו מוליכין
פחות פחות מארבע אמות שמה יעבירן ארבע אמות
שלמות, אלא **נותנן להבירן** הקרוב אליו בתוך ארבע
אמותיו, **והבירן** נותן **להבירן**, **עד שמגיע להבירן**

ביאורים והרחבות

83. בגמרא (צד, א) למדין, שמשנתנו **חסורי מחסרא והכי קתני:** במה דברים אמורים? בסכנה של שמד, אבל אם מתיירא לשהות שם מפני הלסטים, מוליכין פחות פחות מארבע אמות, דהיינו שהולך פחות מארבע אמות ועומד לפוש קצת, וממשיך ללכת פחות מארבע אמות ועומד קצת, וכן הלאה.

ר' עובדיה מברטנורא

ד'. והלכה כר"ש: וכן בנו. שילדתו אמו בשדה בשבת: נותנו לחבריו. והא עדיפא מלטלטלו פחות פחות מר' אמות: אפילו חוץ לתחום. בחבית של הפקר מיירי, דאי יש לה בעלים הא ק"ל הבהמה והכלים כרגלי הבעלים וסבר ר"י נכסי הפקר לא קנו שביתה: אמרו לו. רבי יוחנן בן גורי הוא דאמר לה, דשמעינן ליה דאמר נכסי הפקר קונין שביתה במקומן: לא תהליך זו יותר מרגלי בעליה. כלומר אם היו לה בעלים ולא עירבו לא היתה מהלכת אלא אלפים אמה, השתא נמי לא תליך אלא אלפים אמה ממקום שביתה. והלכה כר' יהודה: ג הקורא בספר. כל ספרים שלהם היו נגללים כס"ת שלנו: האסקופה. כעין אצטבא שלפני פתח הבית, וכרמלית היא: גוללו אצלו. הואיל וראשו אחד בידו: לעשרה טפחים. התחתונים הסמוכים לקרקע של רה"ר, דאם אין אגדו בידו הוי איסור דאורייתא, וגזרינן אגדו בידו אטו שאין אגדו בידו. ובגמרא פריך והא לא נח, כלומר אע"פ

החיצונה - החצר הראשונה שבעיר, שהוא מקום המשתמר.

וכן בנו שנולד בשבת בשדה, **נותנו לחבריו, וחברו לחברו**, אפילו אם הם מאה בני אדם. אולם תנא קמא סובר שבדרך זו יש פרסום רב שיכול להביא לידי זלזול בשבת, ולכן עדיף שיוליכנו פחות פחות מארבע אמות.

רבי יהודה אומר: נותן אדם חבית מים לחברו שעומד בתוך ארבע אמותיו, **וחברו נותן לחברו**, וכך מוליכה **אפילו חוץ לתחום** לאותם בני אדם השוהים שם. וזקוקים למים, שחפצי הפקר אינם קונים שביתה במקומם.⁸⁴

אמרו לו לרבי יהודה: **לא תהליך זו** - החבית **יותר מרגלי בעליה** שכשם שאילו היו לה בעלים אינה מהלכת אלא כרגלי בעליה, כך גם חבית של הפקר אינה מהלכת אלא אלפים אמה ממקום שביתה, שלדעתנו חפצי הפקר קונים שביתה במקומם:

משנה ג

מי שהיה קורא בספר של כתבי הקודש העשוי כעין מגילה, כשהוא יושב על האסקופה - מפתן הבית, **נתגלגל ראש אחד של הספר מידו לחוץ** ונח ברשות הרבים, וראשו השני נשאר בידו, מותר לו **לגוללו אצלו** הואיל ולא נפל כולו מידו, אלא ראשו האחד עדיין בידו.

היה קורא בספר בראש הגג - רשות היחיד ונתגלגל הספר מידו לאויר רשות הרבים שמתחתיו, הדין הוא כך: **עד שלא הגיע הספר לעשרה טפחים הסמוכים לארץ - גוללו אצלו. משהגיע לעשרה טפחים הסמוכים לארץ -**

ביאורים והרחבות

84. **פירוש:** בגמרא מבואר שמדובר כאן בחבית ומים של הפקר, וסובר רבי יהודה שחפצי הפקרא אינם קונים שביתה, ולכן מותר להעביר את החבית אפילו חוץ לתחום. אך חבית שיש לה בעלים, הרי היא כרגלי הבעלים, כלומר אין להוליכה ביום טוב או בשבת אלא למקום שהבעלים יכולים ללכת לשם.

הוֹפְכוּ עַל הַפֶּתַח באופן שהאותיות יהיו כלפי הכותל, שלא יהא מוטל בבזיון, ומניחו שם עד שתחשך. ואף על פי שראשו האחד עדיין בידו ומהתורה מותר להחזירו, חכמים אסרו, גזירה שמה ישמט כולו מידו ויחזירנו אצלו.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִפְלוּ אֵין הַסֵּפֶר מְסֻלָּק מִן הָאָרֶץ אֲלֵא כְּמֵלֵא מַחֲט - גוֹלְלוּ אֲצִלוּ הואיל ולא נח עדיין ברשות הרבים⁸⁵.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִפְלוּ אם ראשו האחד של הספר מונח **בְּאָרֶץ עֵצְמוֹ - גוֹלְלוּ אֲצִלוּ** שְׂאִין לְךָ דָּבָר שאסור **מִשׁוּם שְׁבוּת עוֹמֵד בְּפָנֶי כְבוֹד כְּתָבֵי הַקֹּדֶשׁ** וכאן, כיוון שראשו האחד של הספר בידו, אפילו שראשו השני מונח ברשות הרבים, אין זה איסור תורה אלא גזירת חכמים, ולכן מותר להחזירו במקום שיש חשש לבזיון כתבי הקודש:

משנה ד

זֵיז - בליטה שְׁלִפְנֵי הַלּוֹן הבולט מהכותל על אוויר רשות הרבים, רחב ארבעה טפחים וגבוה עשרה טפחים מהקרקע, בני הבית **נוֹתְנִין עֲלָיו וְנוֹטְלִין מִמֶּנּוּ בְּשִׁפְת** כי דין רשות היחיד עליו. **עוֹמֵד אָדָם בְּרִשׁוֹת הַיְחִיד וּמְטַלְטֵל** חפץ **בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים** ואין חשש שיכניסנו לרשות היחיד

ר' עובדיה מברטנורא

שהגיע לעשרה טפחים התחתונים אין כאן איסורא דאורייתא, אפילו לא היה אגדו בידו שהרי לא נח ברה"ר, ומשני כגון שהיה שם כותל משופע, ונח הספר על בליטת הכותל של עשרה טפחים התחתונים, דהוי כאילו נח ברה"ר, ואם לא היה אגדו בידו הוי חיובא דאורייתא אם היה מביאו אצלו. ומתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, הגיע לעשרה טפחים מן הארץ הופכו על הכתב במה דברים אמורים בכותל משופע דנח אבל בכותל שאינו משופע גוללו אצלו, דברי רבי יהודה, שרבי יהודה אומר אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אצלו דבעינן הנחה ע"ג משהו: הופכו על הכתב. האותיות כלפי הכותל, שלא יהא מוטל כל כך בבזיון, ומניחו שם עד שתחשך: דבר משום שבות. כגון זה שאגדו בידו וליכא כי אם שבות דרבנן אם בא לגוללו אצלו, שאין חייב מן התורה אלא א"כ יצא הספר כולו מידו ונח ברה"ר ובא לעקרו מרה"ר

ולהניחו ברה"י. ואין הלכה כר"ש: ד זיז. אבן או עץ הבולט מן הכותל על איר רה"ר גבוה עשרה טפחים מהקרקע של רשות הרבים: נותנין עליו. בני עליה, ונוטלים ממנו, שאויר רשות הרבים אינה הולכת אלא עד עשרה. ודוקא כלים הנשברים כגון כוסות וצלוחיות הוא דנותנים עליו. אבל כלים שאינם נשברים לא, דלמא נפלו ברה"ר ואתי לאתויינהו: עומד אדם ברה"י. בבית או על הגג, ונוטל חפץ כאן ומניח כאן ברה"ר, ואעפ"י שאין ראשו ורובו עומד ברה"ר במקום החפץ, ולא

ביאורים והרחבות

85. בגמרא (צח, ב) למדין, שכל המשנה היא שיטת רבי יהודה, וחסורי מחסרה והכי קתני: במה דברים אמורים (שמשהגיע הספר לתוך עשרה טפחים מקרקע רשות הרבים אסור להחזירו לגג)? בכותל משופע, (ונח הספר על השיפוע, ולכן אסור להחזירו אצלו לרשות היחיד שהרי ראשו אחד נח ברשות הרבים), אבל בכותל שאינו משופע, אפילו פחות משלשה טפחים, גוללו אצלו, שרבי יהודה אומר: אפילו אינו מסולק מן הארץ אלא מלא החוט גוללו אצלו. מאי טעמא? דבעינן הנחה על גבי משהו.